

socialmedicinsk tidskrift

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare

Ann Appelgren, red. sekr.,

Brita Bahrton, bitr. red. sekr.

Redaktionsutskott:

Erik Allander, professor i socialmedicin, Huddinge

Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin, Uppsala

Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping

Arne Borg, socialdirektör, Stockholm

Axel Gisslén, kommunalråd, Örebro

Gunnar Häggberg, socialchef, Falun

Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg

Willy Karlsson, socialchef, Örebro

Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg

Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund

Ivan Magnusson, socialdirektör, Uppsala

Gösta Tibblin, professor, distriktsläkare, Sollentuna

Villy Wiklund, socialchef, Östersund

femtiosjunde årgången häfte nr 10 1980

Sturegatan 4, Sundbyberg. Tfn 08/98 40 44

Postadress: 172 83 Sundbyberg

Postgiro 1179-1

Invandrarna i vårdsamhället

Hvert land har sit særpræg,
Hvert folk har sin sjæl.
Vi ved det, men kan ikke lære det.
Vi tror på, at alle folk er som vi sæl –
– eller rettere burde være det.

Piet Hein

Riksdagen antog 1975 nya riktlinjer för invandrapolitiken. Man fastslog att samhällets stöd för invandrare måste baseras på principen om jämställdhet mellan folkgrupperna men med samtidig frihet för invandrare att välja i hur hög grad de ville "försvenskas" eller bibehålla sin egen språkliga och kulturella identitet. Invandrare skulle också få möjlighet att

påverka det samhälle de levde i. Den politiska målsättningen uttrycktes i begreppen jämlikhet, valfrihet och samverkan.

Invandrare har – sedan de bosatt sig i Sverige – samma rätt till social trygghet och sjukvård som övriga i befolkningen. I realiteten är dock *jämlikhetsmålet* långt ifrån uppfyllt. Svårigheterna för invandrare att få tex en tillfredsställande psykiatrisk vård till följd av språk- och kulturbarriärer är omvitnad i många sammanhang. Statistiska centralbyråns rapport 1977 om invandrades levnadsförhållanden visar också att invandrare oftare än svenskar avstått från att söka vård i situationer då de tyckt sig behöva denna. Bakom detta kan dölja sig bristande kunskaper om hur det svenska samhället fungerar och upplevda svårigheter i kontakten med vårdpersonal av olika kategorier.

Valfriheten för invandrare är begränsad om man därmed menar möjligheterna att få välja mellan den vårdform som samhället bjuder och den vård som man själv skulle vilja fanns tillgänglig. Härvidlag visar invandrarernas situation dock på en generell fråga: också många svenskar riktar kritik mot socialvård och sjukvård och söker alternativa vårdformer. Som så ofta är fallet med "invandrarproblem", utgör de i själva verket allmängiltiga problem som blir uppförstorade i det kulturella perspektivet.

Det finns dock möjligheter att modifiera social- och hälsovårdens funktion så att den bättre svarar emot de krav som etniska minoriteter kan ställa. Men för att klara detta behövs en *samverkan* mellan myndigheter, institutioner och minoritetsgrupper. De kunskaper och personella resurser som finns i invandrargrupperna måste tas tillvara i vårdsamhället.

I det här temanumret vill vi peka på möjligheter att anpassa vårdsamhället till invandrades och övriga etniska minoriteters behov och redovisa en del metoder och arbetssätt som visat sig vara fruktbärande. I den inledande artikeln diskuterar Göran Aurelius vad invandrapolitiken betyder översatt till social- och hälsovårdens områden. Bengt Flink och medarbetare har intervjuat vårdpersonal och noterat att personalen ofta nöjer sig med en lägre förståelsegrad när det gäller invandrapatienter. Man tycktes sällan reflektera över invandrades attityd till hälsa och sjukdom.

Birgitta Elldin skildrar hur Stockholms socialförvaltning med invandrar-mottagningarna inom sin utlänningssektion hjälper utlänningar att orientera sig i samhället och ger dem stöd till social trygghet. Denna verksamhet måste också vara uppsökande för att nå alla familjer. Karin Antonopoulos och medarbetare beskriver hur man arbetar i den grekiska gruppen och ger samtidigt en bild av de många svårigheter som invandrarfamiljer möter i det nya landet. Inte sällan leder det till psykiska besvär. Behovet av tvåspråkig personal inom den psykiatriska vården är därför stort, särskilt för den finska gruppen påpekar Henrik Åström.

Flyktingar och zigenare kan få stöd av familjepedagoger för sin akklimering. Familjepedagogen är på samma gång lärare, socialarbetare, informatör och "fixare" men skall inte utnyttjas som tolk, menar Gudrun Winfridsson i sin artikel. Det skall överlåtas åt kontakttolkarna. Dessa är anställda av kommunerna för arbete inom olika samhällssektorer. Roland Antehag utvecklar invandrarverkets syn på vilka krav man bör ställa på tolkning inom vårdsektorn.

På barnavårdscentralen i Tensta har en turkisktalande kontaktassistent bidragit till att samarbetet mellan vårdpersonal och de turkiska familjerna blivit mycket bättre skriver Siv Nilsson och medarbetare. Härigenom har personalen också fått en djupare kunskap om invandrarnas hälsoupptäckning. Det ömsesidiga förtroendet som basen för en god hälsoinformation uppmärksammas likaledes av Birgitta Rundqvist och Marianne Ahlman som ger en översikt över det informationsmaterial i hälsofrågor som finns utgivet på olika invandrarspråk.

Socialantropologen Lisbeth Sachs pekar på hur viktigt det är att svensk vårdpersonal får lära sig mera om invandrares sociokulturella bakgrund. Hon skriver om hur en turkisk invandrargrupp möter svensk sjukvård. Där finns tolkningar och förklaringar till sådana attityder och beteenden i en invandrargrupp som svensk vårdpersonal ofta står främmande inför. Medicinsk antropologi, dvs hälsa och sjukdom i ett kulturellt perspektiv, är ett intressant kunskapsområde som kan tillföra nya aspekter på hälso-, sjuk- och socialvårdens funktion i invandrarlandet Sverige.

Göran Aurelius Birgitta Elldin

Gästredaktörer för detta temanummer är Göran Aurelius, barnhälsovårdsöverläkare i Stockholms län och tidigare föredragande i immigrantmedicinska frågor vid socialstyrelsen, samt Birgitta Elldin socionom och tf chef för utlänningssektionen vid Stockholms socialförvaltning och med tidigare arbete som invandarsekreterare där.